

KONFERENCE A AKTIVITY GEOGRAFŮ

Seminář „Geograf mezi Brnem a Olomoucí“

Ve čtvrtek 25. 4. 2024 se v budově PŘF UP uskutečnil odborný seminář uspořádaný katedrou geografie PŘF UP v Olomouci na počest životního jubilea doc. RNDr. Václava Touška, CSc. Mottem semináře bylo „Geograf mezi Brnem a Olomoucí“. Příspěvky tak prezentovaly jeho brněnské i olomoucké působení. Václav Toušek do Olomouce přišel v roce 2004 z Brna, kde působil na katedře geografie PŘF MU. V roce 2004 se ujal funkce vedoucího katedry geografie na Přírodovědecké fakultě UP. Za dobu svého působení v Olomouci výrazně přispěl rozvoji katedry geografie mj. tím, že se zasloužil o vytvoření nového studijního programu Regionální geografie. Za celoživotní dílo doc. Václava Touška a za vše co vykonal pro PŘF UP v Olomouci, se děkan fakulty rozhodl udělit mu stříbrnou pamětní medaili PŘF UP, kterou mu na semináři slavnostně předal statutární zástupce děkana.

Odborného semináře se zúčastnilo více než padesát geografů z Česka a Slovenska. Byli mezi nimi zástupci geografických pracovišť z Univerzity Palackého v Olomouci, Univerzity Karlovy v Praze, Masarykovy univerzity v Brně, Ostravské univerzity v Ostravě, Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, Univerzity Komenského v Bratislavě, Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, Ministerstva pro místní rozvoj a dalších institucí. Za Českou geografickou společnost promluvil její prezident doc. Chromý a popřál doc. Touškovi pevné zdraví a hodně úspěchů v jeho práci. Odborné příspěvky byly věnovány přínosu práce doc. Touška pro českou a moravskou geografii. Podle vyjádření Pavla Chromého: „Seminář k narozeninám doc. Václava Touška vyjádřil přesně to, co se o jubilantovi nedočtete v žádném biografickém hesle či životopisném medailonku. Šlo o kolektivně sdílené uznání nejen vědecké a pedagogické osobnosti, ale zejména oslavu přirozené autority, lidskosti a přátelství. Jsem moc rád, že jsem mohl do Olomouce přijet, zažít setkání zástupců všech generací československých geografů, ale hlavně nezaměnitelnému Vaškovi popřát hlavně zdraví! Radost mu bezesporu navozují nejen jeho blízcí ‚partáci‘ z bývalých pracovišť,

Účastníci semináře. Foto: René Jirmus.

ale už i žáci jeho žáků.“ Příspěvky byly tematicky zaměřené na odborný zájem doc. Touška, tj. trh práce, a také sport, což také odráží názvy některých příspěvků, např. Životní dráha ekonomického geografa Václava Touška z hlediska politické a kulturní geografie (T. Siwek), Tenkrát na Mendláku s Vaškem (J. Vystoupil), Dve (tri?) pasce, v ktorých sa ocitlo Slovensko (P. Korec), Dědictví aneb Touškův odkaz v Brně (P. Daněk), Geografická stopa doc. Touška na MMR (Z. Opravil), Tenkrát na východě (J. Kára), Václav Toušek a jeho doba, aneb jak se za života oslavence změnila reprodukce lidských populací (T. Kučera), Pomoc a přínos Václava Touška ústecké komunitě (J. Koucký) nebo Vliv názorových vůdců na diseminaci znalostí a prostorovou mobilitu na nadregionálním trhu práce – případ Václava Touška (T. Krejčí a R. Hubl).

Ve většině příspěvků se jejich autoři shodli, že doc. Toušek vědecky formoval a stále formuje geografů z různých geografických pracovišť a institucí. Celý seminář se nesl v přátelském duchu a jednotnou linkou byla oblíbenost doc. Touška mezi kolegy i studenty, nejen pro jeho erudici, ale i lidskost. Vážím si toho, že do Olomouce přijelo tolik významných geografů, mimo jiné to odráží respekt k doc. Touškovi a jeho popularitu mezi studenty, absolventy a kolegy. Všichni oceňovali mimo jiné jeho vstřícný přístup ke studentům a aplikační dopad jeho výzkumné činnosti. Osobně mu přeji pevné zdraví a ať zůstává takovým, jakým je.

Irena Smolová

Projekt rozvoje pomoci a transferu zkušeností pro rozvoj a obnovu válkou postižených oblastí Ukrajiny

K 1. rozvojovému dni ČR, dne 25. dubna 2024 začal i projekt „Posilování kapacity a transfer znalostí na VŠ pro rozvoj postižených oblastí Ukrajiny“, který realizuje Masarykův ústav vyšších studií Českého vysokého učení technického v Praze (MÚVS) ve spolupráci s O. M. Beketovovou národní univerzitou urbánní ekonomie v ukrajinském Charkově. Projekt byl finančně podpořen ve výběrovém řízení Ministerstva zahraničních věcí ČR na podporu Ukrajiny a je součástí České rozvojové pomoci.

Princip spolupráce a sdílení zkušeností z obnovy území postižených válkou bude hlavním motivem a nití propojující přednášky pro studenty a akademické pracovníky na Ukrajině, a také v Česku pro studenty z Ukrajiny, kteří v Česku studují.

Projekt byl zahájen realizací interního workshopu s více znalci a organizace-mi, kde bylo specifikováno bližší zaměření rozvojových přednášek pro studenty, doktorandy a státní správu, místní hybatele a správce infrastruktury, které by ve svém důsledku měly pomoci stanovit priority a rozvinout činnost při obnově současné i poválečné Ukrajiny postižené devastací území během ruské agrese. Tento workshop proběhl ve středu 15. května t. r. a kromě zástupců MÚVS se jej zúčastnili realizátoři projektů pomoci Ukrajině z nevládních neziskových organizací Arnika a Člověk v tísní. Velmi přínosné pro výsledky workshopu byly i vstupy a komentáře prof. Ivana Holoubka, který se věnuje dekontaminacím území.

12. a 13. června 2024 proběhl pilotní výukový kurz pro ukrajinské studenty studující na ČVUT, ale i další zájemce z jiných vysokých škol, kteří jsou původem z Ukrajiny a mohou posléze přispět k její obnově a rekonstrukci. Kurz byl zaměřený na plánování, obnovu a sanaci sídel postižených válkou a zúčastnilo se ho cca 20 studentů, převážně z ČVUT. Dále se ke kurzu online připojily dvě skupiny – z Žitomiru a ze Lvova, tedy celkově dalších cca 20 studentů a pedagogů, kteří měli na Ukrajině zájem o tento kurz a jsou převážně z českých krajaňských komunit.

Logo projektu. Autor: Radko Palic.

Smyslem pilotního kurzu bylo odzkoušet vytvořený výukový modul, který představí komplex znalostí a dovedností, které jsou potřebné pro rekonstrukci území a sídel a předat je těm, kdo se po studiu vrátí zpět na Ukrajinu a zúčastní se obnovy země. Cílem pilotního kurzu bylo odzkoušet si nejen věcné, ale i technické parametry kurzu a připravit se tak k realizaci hlavního pětidenního kurzu, který bude realizován na podzim

Účastníci pilotního kurzu s jeho realizátory. Uprostřed prof. Vladimíra Dvořáková, CSc., ředitelka MÚVS ČVUT v Praze, vlevo dále doc. Vladimíra Šilhánková, Ph.D., dr. Lucia Dobrucká a dr. Martin Maštálka. Foto: Radko Palic.

t. r. společně s O.M. Beketovovou národní univerzitou urbánní ekonomie v ukrajinském Charkově. S ohledem na aktuální situaci v Charkově bude muset pravděpodobně kurz proběhnout hybridní nebo online formou. V rámci pilotního kurzu se proto ověřovaly technické parametry a limity realizace nácvikových aktivit v hybridním prostředí. Kurz kombinuje přednášky na vybraná plánovací a rozvojová témata s nácvikovými hrami a workshopem zaměřeným na přípravu rozvojových projektů. Významnou součástí kurzu byla zpětná vazba jeho účastníků zaměřená na věcný obsah přednášených témat a nacvičovaných dovedností. Účastníci kurzu ocenili výběr témat a zejména nácvikové aktivity. Ocenili i příklad z obnovy poválečného Kosova a doporučili zařadit více takových příkladů. Dále navrhli kurz doplnit např. o řešení problematiky zdravotně postižených, kterých bude po válce na Ukrajině větší množství.

Jak již bylo uvedeno, hlavní částí projektu bude výukový kurz, který bude realizován online na přelomu září a října 2024 pro pro studenty Beketovovy univerzity v Charkově a další zájemce na Ukrajině. Kurz bude doplněn o příklady devastovaných urbánních prostorů a ploch a bude odpovídat místním možnostem, bezpečnostním, společenským i klimatickým podmínkám. Kurz obnovy bude orientován také na nejlepší dostupné techniky a technologie vedoucí k ochraně klimatu a dlouhodobé udržitelnosti, budou předvedeny i ukázky funkční participace na řešení rozvojových témat.

Ve druhé části projektu navštíví skupina šesti nejlepších účastníků kurzu z Beketovovy univerzity v Charkově Česko, kde jim budou formou příkladů dobré praxe prezentována současná řešení v prostředí Česka, tak aby byli schopni prezentovat v domácím prostředí, za pomoci podpůrných materiálů projektu, pozitivní zkušenosti do vysokoškolské výuky a praxe na severovýchodě Ukrajiny.

Jedním z cílů kurzu i studijní cesty za příklady dobré praxe bude prezentace dostupných postupů a činností v rámci udržitelného regionálního rozvoje v Česku i Evropě. V rámci přípravy a realizace kurzu i studijní cesty bude dbáno na environmentální šetrnost, udržitelnost, vyváženost a genderovou rovnost.

Doufáme, že grant přispěje k posílení schopností týmů pro cílený a udržitelný regionální rozvoj válkou devastované země již v duchu technologií budoucnosti. Cílem je totiž i udržitelná a živá Ukrajina.

Michael Pondělíček, Vladimíra Šilhánková

Soutěž Mapa roku 2023 zná své vítěze

V letošním roce se konal již 26. ročník odborné soutěže Mapa roku. A ročník to byl vsuktu zajímavý, protože se sešla řada velmi zdařilých kartografických děl a vybrat z nich jediného držitele ocenění pro jednotlivé kategorie nebylo v řadě případů vůbec jednoduché.

Soutěž Mapa roku organizuje Česká kartografická společnost, jejíž Výbor jmenuje odbornou hodnotící komisi, která sestává ze zkušených kartografů, zástupců akademické i komerční sféry. Vyhlášení dalšího ročníku soutěže, včetně uvedení pravidel pro dané období, je vždy oznámeno na stránkách www.cartography.cz/maparoku a v dostupných médiích.

Letošního ročníku se zúčastnily tři desítky vydavatelství a autorů v kategoriích Atlasy, soubory a edice map, Samostatná kartografická díla, Digitální kartografické produkty a aplikace na internetu a Kartografická díla pro školy a vzdělávání. V poslední páté kategorii Studentské kartografické práce se zúčastnilo celkem 26 studentů ze 7 vysokých škol v Česku (z toho u jedné kolektivní práce bylo pět autorů, v ostatních případech se jednalo o diplomové nebo bakalářské práce). Odborná hodnotící komise soutěže Mapa roku zhodnotila všechny přihlášené produkty na svém zasedání 4. dubna 2024 a určila nominace a vítěze v jednotlivých kategoriích. Současně padly návrhy na tři zvláštní ocenění komise.

Slavnostní vyhlášení výsledků soutěže se uskutečnilo ve čtvrtek 9. května 2024 v atriu Armádního muzea Žižkov, za účasti autorů a producentů map, členů odborné hodnotící komise, členů České kartografické společnosti a ostatních zájemců z řad veřejnosti. Kromě vyhlášení výsledků soutěže navíc byly na programu i komentované prohlídky *Vojenství na území českého státu*.

Ocenění Mapa roku 2023 obdržel v kategorii Atlasy, soubory a edice map Český úřad zeměměřický a katastrální za *Základní topografické mapy České republiky*. Do kategorie bylo přihlášeno 18 produktů od 11 vydavatelství. Nominace obdržely tři atlasy a dva soubory map:

- Atlas libereckých živých jmen (Technická univerzita v Liberci)
- Atlas Moravskoslezského kraje: lidé, podnikání, prostředí (Moravskoslezský kraj a Urban Planner, s.r.o.)
- Atlas nářečí českého jazyka – nominativ singuláru feminin (Ústav pro jazyk český Akademie věd ČR a Univerzita Palackého v Olomouci)
- Základní topografické mapy České republiky (Český úřad zeměměřický a katastrální)
- Základní topografická mapa České republiky 1 : 5 000 (Český úřad zeměměřický a katastrální)

Ocenění Mapa roku 2023 obdržela v kategorii *Samostatná kartografická díla* Kartografie Praha, a.s., za mapu *Svět – státy a reliéf, nástěnná mapa*. Do kategorie bylo přihlášeno 14 produktů od 7 vydavatelství či autorů. Nominace obdrželo pět tematických map:

- Z nejzápadnějšího bodu do Davle 1 : 25 000 ze souboru VIA CZECHIA – Centrální stezka (Geodézie On Line, spol. s r. o.)
- Svět – státy a reliéf, nástěnná mapa (Kartografie Praha, a.s.)
- Velkoměřítkové mapování ostrova sv. Kiliána u Davle s důrazem na porovnání s existujícími daty (Filip Kradijan Seider)
- Ilustrovaná mapa světa (Kartografie Praha, a.s.)
- Banská Bystrica a okolí – kedysi a dnes – historická a současná mapa regionu (VKÚ Harmanec a CBS nakladatelství)

Ocenění Mapa roku 2023 obdržel v kategorii *Digitální kartografické produkty a aplikace na internetu* Český úřad zeměměřický a katastrální za *Základní topografické mapy České republiky*. Do kategorie bylo přihlášeno 16 produktů od 11 vydavatelství či autorů. Nominace obdrželo pět kartografických datových sad či kartografických aplikací na internetu:

- Digitální geografický model ČR v měřítku 1 : 250 000 (Český úřad zeměměřický a katastrální)
- Webová mapová aplikace predikce odezvy dřevin na klima do roku 2055 (Univerzita Karlova)
- Základní topografické mapy České republiky (Český úřad zeměměřický a katastrální)
- Atlas Moravskoslezského kraje (Moravskoslezský kraj a Urban Planner, s.r.o.)
- Školní atlas dnešního Česka v online verzi (TERRA, s.r.o., a TERRA-KLUB, o.p.s.)

Ocenění Mapa roku 2023 obdržely v kategorii *Kartografická díla pro školy a vzdělávání* společnosti TERRA, s.r.o., a TERRA-KLUB, o.p.s., za *Školní atlas dnešního Česka*. Do kategorie bylo přihlášeno 10 kartografických děl od 6 vydavatelů či autorů. Nominace obdržel jeden atlas, dvě aplikace a dvě mapy:

- Editovatelné Obrysové mapy, verze 2 (GEOEDU UJEP v Ústí nad Labem)
- Školní atlas dnešního Česka (TERRA, s.r.o., a TERRA-KLUB, o.p.s.)
- eDIVE – aplikace pro výuku Výškopisu (Masarykova univerzita, Laboratoř pro informační a kognitivní vědy)
- Ilustrovaná mapa států světa (Kartografie Praha, a.s.)
- Česko – příruční vlastivědná mapa/satelitní snímek (Kartografie Praha, a.s.)

Ocenění Mapa roku 2023 v kategorii *Studentské kartografické práce* obdržel David Čihák z Univerzity Palackého v Olomouci za diplomovou práci *Postupy pro tvorbu vintage mapového designu*. Do kategorie bylo přihlášeno 21 seminárních, bakalářských či diplomových prací ze 7 českých vysokých škol. Nominace obdržely 2 bakalářské a 4 diplomové práce:

- Velkoměřítkové mapování ostrova sv. Kiliána u Davle s důrazem na porovnání s existujícími daty (Filip Kradijan Seider, Univerzita Karlova)
- Dokumentace (mapa) lokality Vidimské lávky na Kokořínsku (David Martínek, Univerzita Karlova)

Závěrečné foto všech autorů a producentů s oceněním Mapa roku 2023, společně s ředitelem soutěže Mapa roku prof. RNDr. Vítem Voženílkem, CSc., a prezidentem České kartografické společnosti prof. Ing. Václavem Talhoferem, CSc.

- Vliv grafických proměnných na vizuální vyhledávání na mapách (Dominik Hološ, Masarykova univerzita)
- Postupy pro tvorbu vintage mapového designu (David Čihák, Univerzita Palackého v Olomouci)
- Copernicus data in sustainable development goals using image maps (Sushmita Subedi, Univerzita Palackého v Olomouci)
- Tvorba nástroje pro generování sekvenčních grafů z *eye-tracking* dat (Michaela Vojtěchovská, Univerzita Palackého v Olomouci)

Odborná komise ČKS pro soutěž Mapa roku 2023 udělila nad rámec ocenění v soutěžních kategoriích zvláštní ocenění Centru geografie vzdělávání a vzdělávání v geografii Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem za praktickou a efektivní výukovou pomůcku *Editovatelné obrysové mapy*. Další zvláštní ocenění udělila komise Laboratoři pro informační a kognitivní vědy Masarykovy univerzity za inovativní aplikaci imerzivního virtuálního prostředí ve výuce geografie skrze produkty eDIVE. Třetí zvláštní ocenění udělila komise společnosti Geodézie On Line, spol. s r.o., za kartografickou podporu projektu dálkových turistických tras VIA CZECHIA.

Jak již zaznělo, jednalo se nejen z odborného hlediska o velmi zajímavý ročník a je zřejmé, že kvalita kartografických děl v Česku je obecně na velmi dobré úrovni, srovnatelné s kvalitní kartografií v jiných zemích světa. Vybrané produkty vždy ze dvou ročníků soutěže Mapa roku putují na Mezinárodní kartografickou výstavu konanou při příležitosti Mezinárodní kartografické konference. V příštím roce tak výše uvedení držitelé titulů Mapa roku nebudou chybět na Mezinárodní kartografické výstavě v kanadském Vancouveru.

Alena Vondráková, Vít Voženílek

Editovatelné obrysové mapy oceněny v rámci soutěže Mapa roku

V rámci soutěže Mapa roku 2023 získal zvláštní ocenění soubor editovatelných obrysových map, který pro učitele geografie ale i další zájemce vytvořil autorový kolektiv ústeckého Centra geografie vzdělávání a vzdělávání v geografii (GEOEDU), konkrétně dr. Petr Trahorsch v pozici didaktika a dr. Petr Meyer v pozici kartografa. V této souvislosti se nabízí otázka, čím tento mapový soubor oslovil porotu a proč zaznamenal takový úspěch i u samotných uživatelů?

Faktografie a místopisné pojmy nejsou již delší dobu vnímány jako klíčový vzdělávací obsah geografie na základních a středních školách, a je to dobře, nicméně po absolvování výuky geografie by žák stále měl mít základní penzum znalostí tohoto druhu. V rozporu s tzv. elastickým zeměpisem velikána Jára Cimrmana

pak totiž člověk nemusí během svého cestování jít z překvapení do překvapení. Jednou ze zcela klíčových pomůcek výuky místopisných pojmů jsou přitom obrysové (dříve též „němé“ či „slepé“) mapy. Jedná se o mapy, v nichž je v mapovém obsahu vynechána popisná složka, která má v mapě mimo jiné identifikační, resp. místopisnou roli.

Značnou nevýhodou drtivé většiny obrysových map, které byly dosud k dispozici, ať už v učebnicích, na internetu či v dalších didaktických prostředcích, je, že neposkytovaly učitelům možnost diferencovat výuku se zohledněním jejích cílů. Obsah těchto map byl totiž pevně určen, a pokud se učitel rozhodl takovou mapu upravit, často to bylo za cenu značné časové náročnosti a téměř partyzánských přístupů ve využívání rozličných počítačových programů. V editovatelných obrysových mapách (nyní volně ke stažení verze 2.0: <https://1url.cz/zu2Y2>, velikost 40 MB) má učitel možnost si sám zvolit, které místopisné prvky se ve výsledné obrysové mapě zobrazí a které nikoliv. Cílem tohoto mapového souboru je proto umožnit učitelům diferencovat výuku místopisných pojmů pomocí obrysových map z pohledu specifik žáků, stylu výuky příslušného učitele i cílů vzdělávání.

Pravidelný uživatel geoinformačních systémů si nyní zřejmě klepe na čelo a se zanícením volá, že autoři zřejmě objevili nový kontinent, snad to byla Amerika. Kromě vlastní editovatelnosti tohoto souboru map je však nutné doplnit, že učitel či jiný uživatel může tyto mapy editovat v prostředí známého, a především velmi dostupného prostředí MS PowerPoint, bez speciálního SW a registrace. Na tomto místě lze dodat, že z balíku známých kancelářských programů se v novějších verzích staly uživatelsky přístupné nástroje, které leckdy nahrazují grafické programy, programy pro sazbu textu, stříhové a animační programy atd. Odborníci sice leckdy úpí, nicméně tyto nástroje je třeba vnímat spíše jako jednoduchou variantu jinak relativně složitých počítačových programů, jejichž cílem není konkurovat rozsahem a hloubkou profesionálnímu SW vybavení.

Soubor editovatelných obrysových map je dalším z příkladů efektivní spolupráce kartografů s didaktiky geografie. Autoři věnovali kromě kartografických zásad pozornost rovněž potřebnému názvosloví (dle Názvoslovné komise ČÚZK). Výhodou tohoto souboru obrysových map je v neposlední řadě také uživatelská podpora ze strany autorů. Na YouTube kanále Geografie na UJEP (playlist Editovatelné obrysové mapy) je k dispozici tutoriál v podobě krátkých intuitivních videí. Dále autoři pořádají workshopy a diskuze s učiteli, v rámci nichž sbírají podněty ke zlepšení a náměty k doplnění, resp. inovaci map pro jejich potenciální budoucí verze.

Na závěr se sluší dodat, protože autoři by to sami neudělali, že tato činnost bohužel patří mezi ty činnosti, které v rámci českého vysokoškolského systému nejsou finančně oceňovány, navíc mimo běžné projekty, které často výzkumnou a produkční činnost byrokratizují. O to větší jim patří dík, že pro tuzemské učitele a zájemce (možná by se našli zájemci i v jiných státech?) mapy vytváří nad

rámec svých dalších odborných činností. V případě zájmu se lze s tímto souborem seznámit také v článku autorů: Trahorsch, P., Meyer, P. (2024): Návrh konceptu editovatelných obrysových map pro geografické vzdělávání. *Geografické rozhledy*, 33, 3, 30–33.

Jan D. Bláha

Profesor Jiří Blažek u prezidenta republiky

V pondělí 19. srpna 2024 byl ekonomický geograf Jiří Blažek pozván prezidentem republiky Petrem Pavlem do Lán na setkání s řediteli krajských inovačních center a manažery vybraných *start-up*, které byly těmito centry podpořeny. Jiří Blažek spolu s dalšími členy centra ekonomické geografie a regionálního rozvoje Viktorém Květoněm a Vojtěchem Kadlecem s krajskými inovačními centry dlouhodobě spolupracuje. Mezi pozvanými řediteli krajských inovačních center byl také Petr Chládek (ředitel JIC), který prezidenta během jeho návštěvy v JIC k organizaci tohoto setkání inspiroval a Pavel Jovanovič (ředitel SIC) – oba jsou velmi úspěšnými absolventy albertovské sociální geografie.

Ekonomický geograf prof. RNDr. Jiří Blažek, Ph.D. u prezidenta republiky Petra Pavla na srpnovém setkání v Lánech, spolu s řediteli krajských inovačních center a manažery vybraných *start-up*. Zdroj: Kancelář prezidenta republiky. Foto: Zuzana Bönsch.

V roce 2013 Jiří Blažek z pozice člena Národní rady pro inteligentní specializaci prosadil, aby kromě národní úrovně Strategie inteligentní specializace ČR, mohly kraje vypracovat své vlastní inovační strategie, respektující specifické podmínky jednotlivých krajů. Jiří Blažek také inicioval a prosadil zřízení Smart Akcelérátoru v rámci evropské podpory ze strukturálních fondů, které krajským inovačním centrům již přes 10 let pomáhají financovat pilotní inovační schémata, transfer znalostí ze zahraničí, činnost krajských inovačních platforem, propojování výzkumných organizací a firem apod. a tím přispívají k formování a rozvoji regionálních inovačních systémů.

Dana Fialová

35. mezinárodní geografický kongres v Dublinu

Ve dnech 24.–30. srpna 2024 se v Dublinu (Irsko) konalo nejvýznamnější setkání geografů celého světa – 35. mezinárodní geografický kongres pořádaný Mezinárodní geografickou unií (IGU). Irští geografové získali pořadatelství této akce před 8 lety na 33. kongresu v Pekingu, kde jejich nabídka mimořádně zaujala a v hlasování zvítězila hned v prvním kole, i když měla proti sobě tři protinávrhy – včetně našeho. Dublin byl z kandidujících měst nejmenší (srovnej: Melbourne, Kodaň–Malmö a Praha) a to bylo prezentováno jako výhoda: vědecká akce na malém prostoru, ubytování v docházkové vzdálenosti, poměrně blízko letiště, ve městě, které netrpí neduhy příliš velkého velkoměsta.

Ukázalo se, že avizovaná organizace byla vskutku výborná, opravdu bylo vše připraveno na malém prostoru, i když jistou nevýhodou bylo to, že kampus Dublin City University byl trochu dál od centra města. Program byl dobře sestaven, bylo možné se seznámit s irským hlavním městem a kongresové exkurze dávaly možnost poznat celý ostrov, včetně Severního Irska, které je součástí Spojeného království.

Nejpalčivější problémy dnešní geografie byly formulovány v plenárních přednáškách zvaných přednášejících (*keynote speakers*):

- Environmentální governance – prof. Harriet Bulkeley (Durham University)
- Světová feministická geografie – prof. Anindita Datta (University of Delhi)
- Digitální mapování – prof. Rob Kitchin (Maynooth University)
- Jak dělat geografii jinak v kontextu současné klimatické krize – prof. Stuart Lane (Université de Lausanne)
- Spolupráce mezi geografickými a filosoficko-humanitními disciplínami (IGU-CIPSH) – dr. habil. Zoltán Somhegyi (Károli Gáspár University of Reformed Church)

Prezidentka IGU Nathalie Lemarchand a nové vedení IGU (2024). Foto: Tadeusz Siwek.

Na plenárním zasedání IGU, které se v průběhu kongresu konalo, nás poprvé reprezentoval viceprezident ČGS dr. Jiří Preis z Plzně. Valné shromáždění vyjádřilo poděkování končícímu prezidentovi IGU prof. Michaeli Meadowsovi z Jižní Afriky, který stál v čele organizace v nelehkém období 2020–2024. Za jeho nástupkyňu valné shromáždění zvolilo prof. Nathalii Lemarchand z Univerzity Paris 8, která byla již dvě předcházející funkční období viceprezidentkou. Zvolilo také 4 viceprezidenty: prof. Holly Barcus (McAlester College St. Paul), prof. Aniditu Datta (University of Delhi), prof. Bernardo Mançano Fernandese (Sao Paulo State University) a prof. Marka Więckowského, zástupce ředitele Geografického ústavu Polské akademie věd ve Varšavě. Další 4 viceprezidenti pokračují ve svých funkcích, protože jejich funkční období ještě neskončilo. Jsou to: prof. Boije Fu (Peking), prof. Maria Paradiso (Neapol), prof. Phil McManus (Sydney) a prof. Rubén C. Lois-Gonzales ze Santiaga de Compostela, který je prvním viceprezidentem. Generálním tajemníkem zůstává prof. Barbaros Gönencgil z Istanbulu.

Kromě voleb prezidentky a viceprezidentů Valné shromáždění 26. 8. 2024 schválilo mj. vedení svých 44 komisí na další funkční období (2024–2028). Jedním ze dvou spolupředsedů Komise geografického vzdělávání IGU se stal doc. Martin Hanus z UK Praha (blíže viz následující příspěvek).

Valné shromáždění také rozhodlo o místě konání 37. geografického kongresu v roce 2032 v Madridu a Santiagu de Compostela, domovském městě 1. viceprezidenta IGU. Otázky vyvolalo trochu nepraktické řešení organizace kongresu na dvou místech: slavnostní zahájení se má konat v Madridu a pak se všichni účastníci (2–3 tisíce!) přesunou do Santiago de Compostela, kde bude probíhat vlastní kongres. Doufejme, že pořadatelé nebudou chtít, aby účastníci do Santiaga šli pěšky – např. v rámci tradiční svatojakubské pouti. I přes tyto výhrady však Španělé se svým návrhem uspěli, protože letos neměli konkurenci. Nikdo další se k organizaci světového kongresu nepřihlásil. To je trochu zneklidňující a nezbývá než doufat, že to není známka upadajícího zájmu o geografii jako vědu.

Kongres v Dublinu byl naopak důkazem životnosti geografie. Zúčastnilo se ho 2 654 účastníků ze 76 zemí, což bylo sice méně než v Pekingu v roce 2016, ale tehdejších zhruba 5 tis. účastníků bylo dáno tím, že více než polovinu tvořili místní Číňané. Ale Čína je na vzestupu, o čem svědčí i počet čínských geografů v Dublinu, který byl ze všech zemí opět nejvyšší, přesáhl dokonce počet domácích Irů. Srovnávat účast na letošním 35. kongresu v Dublinu s 34. kongresem, který se měl konat v roce 2020 v Istanbulu, ale byl kvůli koronavirové pandemii přeložen na rok 2021 a nakonec proběhl jen online, asi nelze. Zde je nutno poznamenat, že IGU se rozhodla využít ochotu Istanbulu pořádat světovou akci a umístila tam alespoň regionální konferenci v roce 2026, což je vlastně také kongres, jen se na něm nevolí exekutiva. Takový charakter měl i mimořádný kongres v roce 2022 v Paříži u příležitosti 100. výročí vzniku IGU, které připadlo na rok mezi řádnými kongresy. Byl to první kongres po pandemii a zúčastnilo se ho přes 2 tisíce geografů. Letošní dublinský kongres byl nesporně větší, a nakonec se zařadil mezi historicky největší geografické kongresy. A nebude zřejmě rychle překonán, protože následující, 36. kongres, se bude konat v Melbourne, a kongresy tak daleko od světových center vysokou účast nemívají.

Česká účast v Dublinu byla poměrně početná – bylo nás tam více než 20. Přesný počet se obtížně zjišťuje, protože seznam účastníků jsme sice měli všichni v telefonech, ale nedalo se v něm hledat jako v databázích. V každém případě bylo českými geografy na dublinském kongresu odprezentováno 22 ústních referátů a 1 poster. Nejvíce pochopitelně z Prahy, ale i z Brna, Olomouce, Ústí nad Labem, Plzně, Liberce a z Ostravy. Celkově 23 českých prezentací je srovnatelných s ostatními evropskými zeměmi podobné velikosti (Maďarsko a Švédsko 24, Rakousko 18) a více, než předvedli např. Belgičané (13), Řekové (11) nebo Srbové (4). I když stejně velké Portugalsko mělo v Dublinu dokonce 30 prezentací, a přitom nepatří ke geografickým „velmocem“. Přesto lze říci, že česká reprezentace v Dublinu nezklamala, a to odpovídalo současné pozici Česka ve světové geografii. A v kontextu s uvedeným zvolením doc. Hanuse do vedení jedné z komisí IGU to vůbec není špatné.

Tadeusz Siwek

Česká geografie má opět zastoupení ve vedení komise IGU

35. kongres IGU v Dublinu kromě voleb prezidenta (v tomto případě prezidentky) a viceprezidentů na svém Valném shromáždění 26. 8. 2024 schválil mj. vedení svých 44 komisí na další funkční období (2024–2028). Jedním ze dvou spolupředsedů Komise geografického vzdělávání IGU se stal doc. Martin Hanus z UK Praha. Druhou spolupředsedkyní je prof. Gillian Kidman z Austrálie. Tato

dvojice nahradila prof. Michaela Solema (USA) a prof. Chew Hung Changa ze Singapuru.

Česká geografie se tím vrátila mezi „viditelnější“ země na mezinárodní scéně. Je třeba připomenout, že od roku 2018 jsme na takové úrovni reprezentanta neměli. V letech 2008–2018 vedl komisi *Land Use and Land Cover Change* doc. Ivan Bičík z UK Praha (prezident ČGS v letech 1994–2006) a ještě dřív, v 70. letech minulého století, vedl Komisi geomorfologického výzkumu a mapování IGU prof. Jaromír Demek, tehdejší ředitel Geografického ústavu Československé akademie věd v Brně a taktéž prezident naší společnosti v letech 1978–1981.

Doc. Hanusovi přejeme hodně úspěchů v aktivitách na tak významné mezinárodní pozici, kde bude do jisté míry zastupovat celou českou geografii.

Jedním se dvou předsedů Komise geografického vzdělávání IGU byl jmenován doc. Martin Hanus (druhý zleva), který společně s prof. Gillian Kidman z Austrálie (druhá zprava) na tomto postu vystřídal prof. Michaela Solema z USA (vlevo) a prof. Chew Hung Changa ze Singapuru (vpravo).

Tadeusz Siwek